

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

TRẦN VĂN CƯỜNG

**GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG
CHO CÁC HỘ NÔNG DÂN NGHÈO TỈNH PHÚ THỌ**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC NÔNG NGHIỆP - 2017

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

TRẦN VĂN CƯỜNG

**GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG
CHO CÁC HỘ NÔNG DÂN NGHÈO TỈNH PHÚ THỌ**

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 62 62 01 15

**Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS. TS. Nguyễn Mậu Dũng
2. PGS. TS. Ninh Khắc Bản**

HÀ NỘI - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận án là trung thực, khách quan và chưa từng dùng để bảo vệ lấy bất kỳ học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận án đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong luận án này đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Hà Nội, ngày... tháng... năm 2017

Tác giả luận án

Trần Văn Cường

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận án, tôi đã nhận được sự hướng dẫn, chỉ bảo tận tình của các thầy cô giáo, sự giúp đỡ, động viên của bạn bè, đồng nghiệp và gia đình.

Tôi xin bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc tới PGS. TS. Nguyễn Mậu Dũng và PGS. TS. Ninh Khắc Bản đã tận tình hướng dẫn, dành nhiều công sức, thời gian và tạo điều kiện cho tôi trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận án này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Ban Giám đốc Học viện Nông nghiệp Việt Nam, Khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn, Ban Quản lý đào tạo, Bộ môn Kinh tế tài nguyên và Môi trường đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, thực hiện luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn tập thể lãnh đạo, cán bộ viên chức Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam, Trung tâm Phát triển công nghệ cao, tập thể lãnh đạo địa phương và người dân tại các huyện, xã của tỉnh Phú Thọ đã giúp đỡ và tạo điều kiện cho tôi trong suốt quá trình thực hiện luận án.

Xin chân thành cảm ơn gia đình, người thân, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên khuyến khích tôi hoàn thành luận án./.

Hà Nội, ngày ... tháng ... năm 2017

Nghiên cứu sinh

Trần Văn Cường

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	vii
DANH MỤC BẢNG	ix
DANH MỤC HÌNH	xiii
DANH MỤC SƠ ĐỒ	xiv
TRÍCH YẾU LUẬN ÁN	xv
THESIS ABTRACT	xvii
PHẦN 1. MỞ ĐẦU	1
1.1. TÍNH CẤP THIẾT CỦA LUẬN ÁN	1
1.2. MỤC TIÊU NGHIÊN CỨU CỦA LUẬN ÁN.....	3
1.2.1. Mục tiêu chung.....	3
1.2.2. Mục tiêu cụ thể.....	3
1.2.3. Câu hỏi nghiên cứu.....	4
1.3. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI NGHIÊN CỨU.....	4
1.3.1. Đối tượng nghiên cứu.....	4
1.3.2. Phạm vi nghiên cứu.....	4
1.4. NHỮNG ĐÓNG GÓP MỚI CỦA LUẬN ÁN.....	4
1.4.1. Về lý luận.....	4
1.4.2. Về thực tiễn.....	5
1.5. Ý NGHĨA KHOA HỌC VÀ THỰC TIỄN CỦA LUẬN ÁN.....	5
PHẦN 2. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG CỦA HỘ NÔNG DÂN NGHÈO	6
2.1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG CỦA HỘ NÔNG DÂN NGHÈO	6
2.1.1. Các khái niệm cơ bản.....	6
2.1.2. Đặc điểm, nội dung và một số vấn đề tiêu cực trong cận thị trường của hộ nông dân nghèo	12
2.1.3. Mục tiêu tăng cường tiếp cận thị trường cho các hộ nông dân nghèo.....	20

2.1.4. Các yếu tố ảnh hưởng đến tiếp cận thị trường của hộ nông dân nghèo	21
2.2. CƠ SỞ THỰC TIỄN VỀ TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG CỦA HỘ NÔNG DÂN NGHÈO	30
2.2.1. Kinh nghiệm tiếp cận thị trường của các hộ nông dân nghèo ở một số nước trên thế giới	30
2.2.2. Kinh nghiệm tăng cường cận thị trường cho các hộ dân nghèo ở một số địa phương tại Việt Nam.....	31
2.3. TỔNG QUAN MỘT SỐ CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CÓ LIÊN QUAN	35
2.3.1. Tình hình nghiên cứu ngoài nước về vấn đề tiếp cận thị trường.....	35
2.3.2. Tình hình nghiên cứu trong nước về vấn đề tiếp cận thị trường	37
TÓM TẮT PHẦN 2.....	40
PHẦN 3. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	41
3.1. ĐẶC ĐIỂM ĐỊA BÀN NGHIÊN CỨU	41
3.1.1. Điều kiện tự nhiên	41
3.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	44
3.1.3. Khái quát tình hình đói nghèo và đặc điểm hộ nông dân nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	46
3.2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	47
3.2.1. Phương pháp tiếp cận	47
3.2.2. Khung phân tích	49
3.2.3. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu	51
3.2.4. Phương pháp thu thập số liệu	52
3.2.5. Phương pháp tổng hợp và phân tích số liệu	54
3.2.6. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu của luận án	57
TÓM TẮT PHẦN 3.....	58
PHẦN 4. THỰC TRẠNG VÀ CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG TỚI TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN NGHÈO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH PHÚ THỌ.....	59
4.1. THỰC TRẠNG SẢN XUẤT NÔNG NGHIỆP CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN NGHÈO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH PHÚ THỌ.....	59
4.1.1. Thực trạng nghèo đói trên địa bàn tỉnh Phú Thọ.....	59
4.1.2. Tình hình sản xuất nông nghiệp của tỉnh Phú Thọ.....	61

4.1.3. Tình hình sản xuất nông nghiệp của hộ nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	62
4.2. THỰC TRẠNG TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN NGHÈO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH PHÚ THỌ.....	65
4.2.1. Nhu cầu tham gia thị trường của các hộ nông dân nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	65
4.2.2. Thực trạng tiếp cận thị trường vốn, tín dụng của các hộ nông dân nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	67
4.2.3. Thực trạng tiếp cận thị trường đất nông nghiệp của các hộ nông dân nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	75
4.2.4. Thực trạng tiếp cận thị trường lao động của các hộ dân nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	82
4.2.5. Thực trạng tiếp cận các yếu tố vật tư nông nghiệp của các hộ dân nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	86
4.2.6. Thực trạng tiếp cận thị trường tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp của các hộ nghèo tại địa bàn tỉnh Phú Thọ.....	94
4.2.7. Ảnh hưởng của tiếp cận thị trường đến hộ nông dân nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	103
4.3. CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN NGHÈO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH PHÚ THỌ.....	105
4.3.1. Các yếu tố thuộc về bản thân hộ nông dân.....	105
4.3.2. Các yếu tố không thuộc về bản thân các hộ nông dân nghèo.....	116
TÓM TẮT PHẦN 4.....	126
PHẦN 5. GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG CHO CÁC HỘ NÔNG DÂN NGHÈO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH PHÚ THỌ	128
5.1. CĂN CỨ ĐỀ XUẤT	128
5.1.1. Bối cảnh phát triển kinh tế xã hội tỉnh Phú Thọ.....	128
5.1.2. Phân tích SWOT.....	129
5.2. QUAN ĐIỂM VÀ ĐỊNH HƯỚNG TĂNG CƯỜNG TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG CHO CÁC HỘ NÔNG DÂN NGHÈO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH PHÚ THỌ	131
5.2.1. Các quan điểm tăng cường tiếp cận thị trường cho các hộ nông dân nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	131

5.2.2. Định hướng tăng cường tiếp cận thị trường cho các hộ nông dân nghèo trên địa bàn tỉnh Phú Thọ	132
5.3. MỘT SỐ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU TĂNG CƯỜNG TIẾP CẬN THỊ TRƯỜNG CHO CÁC HỘ NGHÈO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH PHÚ THỌ.....	133
5.3.1. Nâng cao năng lực sản xuất, kinh doanh cho hộ nông dân nghèo	133
5.3.2. Chuyển dịch cơ cấu sản xuất nông nghiệp theo hướng hàng hóa	136
5.3.3. Phát triển thị trường nông nghiệp.....	138
5.3.4. Tăng cường cơ sở hạ tầng kỹ thuật	142
5.3.5. Tăng cường dịch vụ công	144
5.3.6. Hoàn thiện cơ chế chính sách.....	145
TÓM TẮT PHẦN 5.....	148
PHẦN 6. KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	149
6.1. KẾT LUẬN	149
6.2. KIẾN NGHỊ	150
DANH MỤC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN151	
TÀI LIỆU THAM KHẢO	152

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Việt
ADBİ	Asian Development Bank Institute (Viện Ngân hàng phát triển Châu Á)
AFTA	Asean Free Trade Area (Khu vực Thương mại tự do Asean)
BQ	Bình quân
BVTV	Bảo vệ thực vật
CC	Cơ cấu
CSXH	Chính sách xã hội
DFID	Department for International Development (Cục phát triển quốc tế)
DNNN	Doanh nghiệp nhà nước
ĐVT	Đơn vị tính
FTA	Free trade agreement (Hiệp định Thương mại tự do)
GDP	Gross Domestic Product (Tổng sản phẩm quốc nội)
GRDP	Gross Regional Domestic Product (Tổng sản phẩm trên địa bàn)
GTNT	Giao thông nông thôn
HTX	Hợp tác xã
IPSARD	Institute of Policy and Strategy for Agriculture and Rural Development (Viện Chính sách và Chiến lược Phát triển Nông nghiệp và Nông thôn)
KH	Kế hoạch
NHCSXH	Ngân hàng Chính sách xã hội
NHNN&PTNN	Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
PTNT	Phát triển nông thôn
QHQG	Quy hoạch quốc gia
QL	Quốc lộ
SL	Số lượng
SRI	System of Rice Intensification (Hệ thống canh tác lúa cải tiến)
Sở LĐTB & XH	Sở Lao động - Thương binh và Xã hội
STT	Số thứ tự

TB	Trung Bình
TL	Tỷ lệ
TP	Thành phố
TPP	Trans-Pacific Partnership Agreement (Hiệp định Đối tác Xuyên Thái Bình Dương)
TT	Thị trấn
TX	Thị xã
Trđ	Triệu đồng
TBNN	Trung bình nhiều năm
UBND	Ủy ban nhân dân